
időmérés

URBÁN JÁNOS

A szanatórium ebédlőjében az ügyeletes nővér elébem jött. Köszöntött, majd megkérdezett:

— Melyik asztalhoz szeretne ülni?

— Választhatok?

— Amíg két üres hely van, addig lehet.

Körülnéztem, úgy láttam, minden szék foglalt. Tanácsstalanságomból a nővér segített ki.

— Nézze, ott annál az asztalnál, ahol az a három nő ül...

— Nem, köszönöm, a nők számára kellemetlen, ha egy férfi ott ül velük és nem udvarias. Én most gyámolításra szorulok, és nincs lehetőségem másokon segíteni.

— Itt minden beteg egyforma... de nézze, ott ül két nő és egy férfi. Ön lenne a másik férfi.

Máris indultam az asztal felé. Nem nyújtottam a kezem — ebédelték —, meghajoltam, és bemutatkoztam. A férfi komoran hallgatott, rám se nézett. Jobban megnéztem, s átvillant bennem a gondolat, valahonnan ismerem. Megebédelt, és szó nélkül távozott.

Este a vacsoránál nem találkoztunk. Megtudtam, hogy nem szokott vacsorázni. Lehet hogy igaz, de én azt éreztem, nem akar velem találkozni. Másnap délben míg az ebédre vártunk, érdeklődtem, ki milyen betegséggel került a szanatóriumba.

Kérdésekre a velem szemben ülő nő válaszolt:

— Megállapodtunk abban, hogy étkezés közben a betegségünkről nem beszélünk.

A másik nő közbeszólt:

— Megesszük, amit kapunk, szeszes italt nem iszunk, mert nem szabad, nem járunk szórakozni, mert nincs rá lehetőségünk. Úgy élünk, ahogyan az orvosok kívánják és miként a személyzet a házirendre figyelmeztet.

Alig vártam, hogy befejezze, és máris mondtam:

— Nem értem, miért ez az elégedetlenség. Gyógyulni akarunk, és viseljük el a sorsunkat.

Ekkor érkezett az asztalhoz az a férfi. Köszönt. Leült. Az evőeszközöket szalvétával megtörölte. Az ebédet föltálták, szóttalanul ettünk.

Évés közben figyeltem. Ő is rám nézett. Tekintetünk találkozott. Amikor befejeztük az étkezést, föllállt, és azt mondta:

— Önnel valahol már találkoztam.

— Lehetséges — válaszoltam.

Köszönés nélkül távozott. Amikor kiment, az asztalnál ülőktől kérdeztem:

— Ki ez az ember? Olyan ismerős.

A két nő egymásra nézett, majd rám, úgy, mintha tőlem várnának a kérdésemre ők is választ. Az egyik nő megszólalt:

— Senki sem tudja. Mi sem tudjuk. Nem beszél magáról. Állítólag építész. A szíve... de nem biztos. Ő mondta, hogy ne beszéljünk a betegségről. Olyasmi is hallatszik, hogy jó nyugdíja van, mert a háborúban megsebesült.

A másik nőt láthatólag idegesítette a beszéd, és közbeszótt:

— Önnek jobban kellene tudnia, mint nekünk, hiszen az előbb megjegyezte, hogy valahonnan ismerik egymást.

Elhallgattam. Akárki is legyen, nincs jogom kutatni utána.

Esőre fordult az idő. A betegek rossz időben a szobájukba vagy a tárgyalóba szorulnak. A hangulat is nyomasztóbb a szokottnál. Ilyenkor vallják meg egymásnak, hogyan kezdődött, mióta húzza ki-kí a maga baját. Megvallják, hogy ki mit érez szíve táján, miért nem kap elég levegőt, a hátgerinc melyik része fáj, a vérnyomásról, a feledékenységről és ki tudná felsorolni a változékony időjárás okozta vallomásokat a betegségekről.

Az egyetemi tanár nekem igyekezett elmondani, miként pattant el az ere és ennek következményeként hogyan állt be a bémulás.

Nem szeretek a magam bajáról beszélni, ismerem magam, nyugtalan vagyok, és most is képtelen voltam a panaszkodás végét kívárni, és már mondtam is a magamét:

— Nem gondolkozni, nem törődni semmivel... Pihenni, ez a gyógyulás alapkövetelménye. Megszüntetni a belső feszültséget. Legjobb álomba merülni és megfélekedni a magunk és a mások bajáról.

Elakadt a szavam. Amíg beszéltem, észre sem vettem, hogy körülálltak. Ő, az asztaltársam is ott állt, s megkérdezte:

— Éjszakánként bír aludni?

— Igen. Talán a gyógyszerek hatása — válaszoltam tétován.

— Álmodni szokott? — kérdezett tovább.

Nem várta meg a választ, elment a kijárat felé. Felmentem a szobámba. Megkíséreltem visszaemlékezni, felidézni, hogy az utóbbi időben miről is álmodtam. Időnként a háború nehéz napjai térnek vissza hozzám az álmokban. Az események színhelye azonban elmosódik, és reggel a történetekre sem emlékszem már pontosan vissza.

Az utóbbi években nem tudom a múlt eseményeit fölidézni. Az utcán, ha fölbukkan valaki, sokszor azt sem tudom, kivel beszélek, mi a neve.

Itt van ez az ember, aki maga is úgy emlékszik, hogy valahol már találkoztunk... Igen, én is tudom, hogy valamikor már valahol láttuk

egymást. A hangjáról ismertem fel? Talán a háborúban? Igen. Azaz valószínű, hogy a háborúban sodródtunk valahol egymás mellé vagy egymás ellen...

A sebesülés!

Az az egy éjszakai fogság... Megvan, ő az!

Most már pontosan emlékszem, csapatunk a második hegyi dandár támadta a visszavonuló ellenséget. Nagyon előre törtünk. Két tűz közé szorultunk... Az ütést még éreztem... A nyakamat, a vállamat előntötte valami melegség...

Hajnalodott, amikor magamhoz tértem. Egy idegen katona állt mellettem. Nem az az ellenség, akiket mi üldöztünk. De nem is a miéink közé tartozott. Egészen idegen mundur volt rajta.

Észrevette, hogy eszméletre tértem.

Most már pontosan emlékszem, hogy ott, abban az elhagyatott pajtában, ott találkoztam vele. Egy írógéppel sokszorosított papírt mutatott, majd fölolvasta:

— „Minden elfogott partizán és szerzett zsákmány után jutalomszabadság jár.

A vállalkozási kedv a bátorság fokozására a hadosztály-parancsnokság az alábbi rendkívüli szabadságok engedélyezéséhez járul hozzá:

- a) Minden elfogott valóságos partizán után három nap;
- b) Minden halott valóságos bandita után két nap;
- c) Minden zsákmányolt géppisztoly, golyószóró után egy hét;
- d) Minden zsákmányolt ágyú, gépágyú és más nehézfegyver után kettő hét szabadságoltatás.”

— Érted barátom? — kérdezte tőlem.

Hallgattam.

Tolmácsolni kezdte.

Intettem, hogy nem szükséges, majd nagy nehezen kinyögtem:

— Megértettem.

— Rendben van. Tehát tudod, hogy azért, mert téged élve ide cipelvek és a sebesült válladat bekötöttem, nekem szabadság jár. Tudod mire jó ez? Semmire! Az anyámat szeretném látni. Legkevesebb kettőszáz kilométert kellene utaznom, hogy hazaérjek. Erre adnak nekem háromnapos szabadságot. Mondd, pajtás, ha én lennék a te foglyod, mit kezdenél velem?

— Köszönöm, hogy bekötöttél — válaszoltam.

— Nem ezt kérdeztem. Nálatok is adnak a foglyokért szabadságot? A fenét adnak. Egyszerűen lepuffantjátok őket.

— A sebesült katona nálunk sem ellenség. Fordított esetben én is bekötöztelek volna téged.

— Rendben van, eddig tehát egyformák vagyunk.

— Nem egészen, mert amíg a háború tart, nálunk csak harc van, és nincs szabadság.

— Csönd! Ha élni akarsz, akkor még ma éjszaka megszökhetsz. Holnap reggel én is megyek, ha valaki rád talál, bizonyára kihasználja azt a három nap szabadságot, amit érted kaphat.

— A rabokkal is így cselekszenek... Szökni hagyják, hogy okuk legyen a lepuffantásra.

— Kuss! Tőlem elmehetsz. Hiszem, hogy te is ezt tennéd velem, ha

a foglyod lennék. Vagy te belém eresztenél egy golyót? ... Nem válaszolsz, jól van. Elbírsz vánszorogni innen?

— Gyöngé vagyok — válaszoltam.

— Így is jó lesz. Én előlegezem a bizalmat. Itt hagyom a kenyérem felét. Legyen mit enned. Visszaadom a puskádat... Én elmegyek, hogy te is mehess. Mielőtt útra indulok, a töltényeket kiszedem, hogy még véletlenül se legyen alkalmad belém lőni. Neked előnyöd van. Ismered a környéket... Nekem vissza kell találnom oda, ahonnan tegnap reggel kiindult a csapatostem. Jó lesz így? Elfogadod az ilyen istenhozzádót? Lehet, hogy téged is, engem is útközben valaki a másvilágra küld... Mi egyezzünk meg, hogy nem bántjuk egymást... Nem válaszolsz?

— Mindenki úgy védi az életét, ahogy tudja.

Kezébe vette a puskám, nézegette, majd hirtelen megkérdezte:

— Pisztolyod van-e? Látod, bekötöztelek, és elfelejtettem, hogy megmottozzalak.

A sarokban lévő szénára dobta a puskám, és pillanatok alatt eltűnt.

Ő lenne az? Akkor, a hajnali szürkületben nem láttam tisztán az arcát.

A felajzott emlékek nem hagytak nyugton. A szanatórium környékén, az erdőségben szoktak a betegek sétálni. Megkeresem.

Valaki kopogott az ajtómon. Biztosra vettem, hogy ő jött, mert nem hagyja nyugton váratlan találkozásunk.

Nem ő volt. Az ápolónő hozta a cédulácskát, hogy holnap reggel vizsgálatra kell jelentkezmem.

Nem találkoztam vele többet.

Asztaltársaimtól tudtam meg, hogy egészségi állapota némileg javult, és elutazott haza.

Néhány hétre rá az újságban gyászkeretes fényképéről nézett rám.